ACHIZIȚIILE PUBLICE – CA INSTRUMENT DE REALIZARE A STRATEGIEI INOVAȚIONALE ȘI DE DEZVOLTARE DURABILĂ

RUSU ELENA,
ORCID: 0000-0001-8593-0079
Universitatea de Stat din Moldova

Abstract. *The author presents the system of recommendations on increasing the share of sustainable procurement in the value of public procurement at the central and local level with the recommendation of tools for the implementation of the system of sustainable public procurement in public and private businesses. In the given context, the author approaches the concept of sustainable public procurement as a process through which public entities procure goods, services, works and utilities in conditions of optimal ratio: price - quality, so that they generate benefits for the entity, but with minimal negative impact on the environment . As a result, some methodological aspects are proposed that would contribute to the creation of a sustainable public procurement system based on the principles of their regulation applied in EU countries.*
Cuvinte-cheie: *achiziții publice sustenabile, achiziții publice „verzi", achiziții durabile, surse durabile,inovații, antreprenoriat.*

Introducere. Contractele de achiziții publice au un rol important în economiile statelor membre UE și, potrivit estimărilor, generează peste 16% din PIB-ul Uniunii Europene (peste 2 miliarde euro pe an). Aceste contracte arată clar faptul că achizițiile publice europene reprezintă un stimulent major pentru crearea de locuri de muncă, inovare și, per ansamblu, creștere economică sustenabilă.
Scopul lucrării. Scopul lucrării rezultă din reorientarea politicilor publice de reducere a cheltuielilor bugetare și diminuare a gradului de fraudare a acestora, asigurând pe această cale achiziționarea de bunuri, lucrări și servicii sustenabile și de calitate, în condiții de resursele financiare disponibile limitate. În plus, modificările în tipologia achizițiilor publice au dus la o transformare semnificativă: apariția unor noi abordări pentru achizițiile publice inovative, durabile și ecologice, contribuția cărora duc spre soluționarea unor probleme de dezvoltare socială, economică și de mediu pentru entitățile autohtone.
Material și metode. În baza datelor furnizate de Legii nr.315/2022 [1] pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030", a Planul național de dezvoltare 2023-2025 [2] şi a altor surse autorul prezintă argumente susținute de materiale analitice privind necesitatea abordării și dezvoltării achizițiilor publice sustenabile. La realizarea acestui studiu au fost

aplicate metode de cercetare, ca: monografia, comparaţia datelor și sinteza care determină întregul proces de achiziţie publică.

Rezultate și discuții. În 2022, economia mondială a trebuit să facă față atât problemelor determinate de criza sanitară, cât și celor generate de izbucnirea conflictului ruso–ucrainean în luna februarie. Invazia Ucrainei de către Rusia a amplificat fenomenele perturbatoare care se manifestau încă din 2021. Creșterea accelerată a prețurilor a condus la niveluri ridicate ale inflației. De asemenea, problemele cu aprovizionarea în industrie și criza energetică s-au intensificat odată cu începerea războiului. În ceea ce privește țara noastră, din punct de vedere al crizei sanitare situația s-a îmbunătățit, numărul îmbolnăvirilor a scăzut, iar valurile ulterioare nu au mai fost agresive. Astfel, redeschiderea economiei, odată cu ridicarea, la începutul lunii martie, a stării de alertă, a permis desfășurarea tuturor activităților în condiții normale și a impulsionat consumul și, în special, serviciile de piață. În prezent, creșterea veniturilor din surse durabile și atenuarea inegalităților este unul din obiectivele fundamentale urmărit de autoritățile publice naționale la nivel local. Un obiectiv important ține de creșterea accelerată a productivității muncii care urmează a fi atins prin politici orientate spre atragerea investițiilor, promovarea îmbunătățirii guvernanței corporative în cadrul companiilor, consolidarea culturii și capacităților antreprenoriale, facilitarea transferului de tehnologii și inovații, precum și prin consolidarea competitivității în sectorul agro-alimentar și industrial.

În sectorul privat un obiectiv specific ține de dezvoltarea oportunităților pentru inovații și antreprenoriat. Acesta include activități orientate spre îmbunătățirea mediului de afaceri, facilitarea accesului la surse de finanțare, dezvoltarea pieței de capital, promovarea integrității în sectorul privat (inclusiv, „dezoligarhizarea" și ameliorarea cadrului concurențial), îmbunătățirea accesului pe pieţele externe de desfacere, îmbunătățirea imaginii țării peste hotare, dezvoltarea diplomației economice, precum și valorificarea economică a remitențelor.

Planul național de dezvoltare 2023-2025 [1] reprezintă principalul document care stabilește prioritățile de politici publice ale Guvernului pentru o perioadă de trei ani și conține direcțiile prioritare și măsurile pentru implementarea obiectivelor strategice ale țării. Documentul asigură operaționalizarea prevederilor Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030" (SND) , Programului de activitate al Guvernului „Moldova vremurilor bune"[3] și a angajamentelor internaționale, inclusiv Acordul de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană, Agenda de Asociere RM-UE 2021-2027, angajamentele care derivă din statutul de țară candidat pentru aderare la UE, Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030 [4]. Implementarea acțiunilor din Planul Național de Dezvoltare

va contribui la atingerea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă stabilite pentru 2030 [1] destinate pentru Guvern.

În prezentul articol propunem spre autoritățile publice ancorarea sustenabilității in toate dimensiunile modelului de operare și îndeplinirea următoarelor misiuni:

1. Reducerea cu 50% a nivelului de sărăcie absolută și sărăcie în toate dimensiunile sale potrivit pragului național și pragului internațional pentru bărbați, femei și copii de toate vârstele, cu accent pe cele mai dezavantajate grupuri;
2. Având în vedere dependența populației de sectorul agricol, precum și potențialul larg care a rămas încă neexplorat al acestui sector, creșterea productivității agricole și veniturilor producătorilor agricoli mici prin accesul sigur și egal la factori de producție, cunoștințe, servicii financiare și piețe);
3. Implementarea politicilor orientate spre dezvoltare care susțin activitățile productive, crearea locurilor de muncă decente, antreprenoriatul, creativitatea și inovația și care încurajează formalizarea și creșterea întreprinderilor micro, mici și mijlocii, inclusiv prin acces la servicii financiare;
4. Stimularea creșterii productivității prin diversificare, modernizare tehnologică și inovație în achiziții publice;
5. Promovarea locurilor de muncă verzi ca o modalitate eficientă de a combina dezvoltarea socială și de mediu, precum și de a îmbunătăți competențele și practicile de afaceri pentru o creștere durabilă și favorabilă incluziunii;
6. Creșterea ponderii surselor regenerabile în sectorul energiei, asigurând în același timp că aprovizionarea cu energie rămâne sigură și accesibilă pentru consumatori și întreprinderi. Integrarea, interconectarea și digitalizarea treptată a pieței energetice;
7. Decarbonizarea cost-eficientă a economiei prin integrarea inteligentă a surselor regenerabile de energie, a eficienței energetice și a altor soluții durabile;
8. Protecția drepturilor la muncă și promovarea mediilor de lucru sigure pentru toți angajații; stimularea remunerării echitabile a muncii prin consolidarea dialogului social, aplicarea salariilor minime adecvate și combaterea remunerării subdeclarate în conformitate cu cele mai bune practici europene;
9. Sporirea gradului de satisfacție al angajaților prin ameliorarea condițiilor de muncă în toate sectoarele economiei Republicii Moldova;
10. Elaborarea și aprobarea noului Program Național de Dezvoltare a Sistemului de Achiziții Publice.
11. Introducerea principiilor economiei circulare și asigurarea gestionării durabile a resurselor naturale, contribuind astfel la obiectivele Acordului verde European prin promovarea schemei de management și audit ecologic (EMAS) în vederea încurajării organizațiilor și instituțiilor publice să-și îmbunătățească performanțele de mediu și dezvoltare durabilă.;
12. Identificarea modalităților inovatoare de cooperare cu Republica Moldova în cadrul Acordului verde European.

Este necesar să încurajăm autoritățile contractante la nivel privat să își asume public până în 2025 angajamentul privind emisii nete zero privind GES:

- Să se asigure că toate produsele, bunurile și serviciile achiziționate respectă mediul, iar toți furnizorii acordă considerația cuvenită aprovizionării responsabile și costurilor pe întregul ciclu de viață.
- Să monitorizeze și să măsoare emisiile GES ale companiilor lor și să le poată raporta anual și în același timp să poată măsura și raporta către Ministerul Mediului emisiile generate.
- Să fi stabilit un program privind energia electrică regenerabilă până în 2025 și să facă tranziția la 100% energie regenerabilă.
- Să fi stabilit un program privind vehiculele cu zero emisii poluante până în 2025 și să facă tranziția la 100% autovehicule electrice.
- Să ia în considerare elementele de biodiversitate pentru birourile și sediile lor.
- Să dezvolte planuri și procese pentru a reduce utilizarea obiectelor din plastic de unică folosință.
- Să promoveze reciclarea și să demonstreze o reducere clară a tuturor fluxurilor de deșeuri de la an la an.
- Să vizeze reducerea consumului de apă la nivelul întregii organizații de la an la an.
- Să încurajeze și să organizeze inițiative sustenabile în fiecare an la care angajații să poată participa, atât la birou, cât și acasă.

Concluzii. Prezentul articol detaliază viziunea și acțiuni de politici concrete, care sunt destinate și realizate de către Guvern în perioada 2023-2030 pentru a demara și implementa reformele stabilite în cadrul strategic pe termen lung. O caracteristică distinctă a prezentului articol este accentul pe responsabilizarea autorităților la nivel public și privat în implementarea acesteia prin dezvoltarea unui mecanism coerent de implementare care să asigure o sincronizare clară dintre Strategia națională de dezvoltare, strategiile sectoriale și instituționale, și cadrul de planificare bugetară, luîndu-se în considerare și măsurile sus-menționate.

Referințe bibliografice

1. Legea nr.315/2022 pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030".
2. Planul național de dezvoltare 2023-2025 Avaible on https://cancelaria.gov.md/ro/content/planul-national-de-dezvoltare-pentru-anii-2023-2025-si-planul-de-actiuni-al-guvernului, accesat 17.06.2023.
3. https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/programul_de_activitate_al_guvernului_moldova_vremurilor_bune.pdf accesat 20.06.2023. https://mfa.gov.md/ro/content/agenda-de-asociere accesat 20.06.2023